

УЧИТЕЛЮ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Оксана ФЕДОРЧЕНКО,

вчитель-методист Чернігівської гімназії № 35

РОЗВИТОК ЧИТАЦЬКИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ НУШ

з досвіду роботи

Навчити дитину читати – не важко, читати і думати – складніше, а навчити дитину любити читати – ще складніше. Виховати в дитині потребу в читанні – то велика наука!

Більшість сучасних дітей не люблять читати книжки, або вони читають тільки те, що вимагає програма. І для вчителів, насправді, це великий виклик – закохати дитину в читання літератури. Як відомо, великим авторитетом для першокласника є вчитель. І велике значення в цьому – вміння педагога виразно і майстерно, як актор, читати тексти, казки, вірші, оповідання для дітей. Читати майстерно: де потрібно знизити голос, а де, навпаки, підвищити, місцями швидко, де події розвиваються швидко, а місцями повільно, залежно від того, як протікають події в тексті. Я в своїй роботі завжди звертаю на це увагу. Перед уроком кілька раз проглядаю й читаю текст, щоб правильно передати настрій героїв, розвиток подій тощо.

У нас в класі вже дуже давно є трибуна, яка дуже допомагає дітям у різних ситуаціях: і на уроках роботи з дитячою книжкою, і на уроках «Я досліджую світ», і на захисті різних проєктів і доповідей, і зокрема, на уроках читання. Я завжди читаю новий текст за трибуною – тоді діти слухають якимось заворожено-тихо і вдумливо – це у нас справжній ритуал. А наступного дня, коли перевіряється домашнє читання, діти також читають текст перед усім класом. Це їх дуже мотивує, організовує – адже, якщо дитина виразно читала перед однокласниками, вона отримує заслужене визнання – аплодисменти! Кожній дитині приємно опинитися в «ситуації успіху»!

Щоб розвивати виразне читання, потрібно спочатку розвинути у дітей правильне читання. Для цього є велика кількість різних методик, зокрема, читання спочатку простих відкритих складів, типу: са, се, лу, ни, кі. Потім складів зі збігом двох приголосних і голосного звука типу: - зру, -вна, -ске, -сну і т.д. Для цього потрібно приділяти дуже багато часу на кожному уроці читання. Я на такі читання таблиць складів використовую до 5 хвилин уроку, починаючи з першого класу і до четвертого включно. Напрацьовано велику кількість різних таблиць складів. Див. додаток № 1, 2, 3, 4. Якщо систематично проводити таку роботу, то результат є – діти вчать правильно читати слова. Як стимул до правильності читання в дітей використовую «Гілочку росту» для всіх класів від 1 до 4 включно. Див. додаток № 5.

Кожного місяця я перевіряю читання вголос дитини за 1 хвилину з обов'язковою перевіркою розуміння прочитаного. І кожного місяця записую результат на «листочок» рослини. Це діток також дуже мотивує і організовує. Адже вони бачать свій особистісний ріст, зіставляють

свої вміння кожного місяця. Цей листочок приклеюю на форзаці щоденника, але легенько, бо в кінці року діти кладуть його до портфолію. Потім, переглядаючи «гілочку росту», пригадують свій шлях зростання. Як показує практика, у дітей кожного місяця додавалось від 4 до 12 слів до попереднього результату. Взагалі, мені як вчителю, дуже приємно спостерігати, як дитина бачить свій особистісний ріст, як вона радіє своїм успіхам – цим самим я створюю ситуацію успіху для дитини, а це кожну людину дуже мотивує до саморозвитку!

У 2 класі на уроці читання завжди практикую роботу за таблицею розчитування. У чому полягає ця робота? До кожного нового тексту підручника я добираю 5 стовпчиків слів (по 8 слів у кожному). Всього – 40 слів. Перший стовпчик містить односкладові слова, другий – двоскладові, третій – трискладові, четвертий – чотирискладові, п'ятий – складні слова. Слідкую, щоб у таблиці були слова власних назв, іменники, прикметники, дієслова, слова родичі або спільнокореневі слова.

Перший етап роботи: діти фронтально (разом) читають слова у стовпчиках, під керівництвом вчителя. Можна навіть відбивати легенько рукою ритм, щоб діти разом намагалися читати. Кожний стовпчик читається по 2-3 рази.

Другий етап роботи: проводиться швидка робота по визначенню розуміння значення прочитаних слів.

Наступний етап роботи: знайти і прочитати слова, що означають назву предмета, ознаку предмета, дію предмета, найменше слово, найбільше слово, спільнокореневі слова, слова власні назви і тощо.

Далі – найцікавіше для дітей – кульмінація всієї роботи: гра «Кидок-засічка». Діти по команді вчителя «Кидок» починають читати слова вголос і дуже швидко, учитель дає на це 15 секунд. Потім діти по команді «Засічка» ставлять олівчиком засічку біля того слова, де зупинились. І так повторити потрібно 3 рази. Кожного разу дитина буде читати на декілька слів більше попереднього. Діти самі роблять висновок: чим більше разів читаш, тим швидше читаш!

І тільки після цього ми переходимо до читання нового тексту, з якого 40 слів діти вже навчилися читати! Звичайно, така робота вимагає багато підготовки вчителя, але і результат такої роботи дуже хороший.

Окремо хочу сказати про методику «Щоденні – 5». Вона складається з п'яти видів діяльності: «Письмо для себе», «Читання для себе», «Читання для когось», «Робота зі словами», «Слухання». Діти виконують ці завдання щодня під час уроків. Наприклад, читають до 5 хвилин, пізніше – до 20 хвилин, пишуть і слухають. Кожен вид діяльності сприяє розвитку самостійності, витримки та зосередженості. Те, що стосується читання: «Читання для себе», «Читання для когось» і «Робота зі словами» і «Слухання». Вся ця робота тісно переплітається з вище описаною роботою. З цієї методики дітям і мені дуже подобається «Читання для когось», оскільки вона передбачає читання для свого друга, дозволяється під час цієї роботи пересісти до товариша і читати одне одному. Така робота вчить дітей співпрацювати, працювати в парі, ставити питання одне одному. Найголовніше – діти розуміють, щоб його читання зрозуміли – потрібно читати виразно і чітко; не тихо, але й не голосно; не занадто швидко, але й не повільно тощо. Під час «Роботи зі словами» діти в 2-4 класах знаходять значення незрозумілих слів у словниках, енциклопедіях. Це неабиякий досвід роботи з такою літературою і розвиток самостійності! Роль вчителя – допомогти, де потрібно, направити в правильне русло, але не нав'язувати свою думку!

Тобто, така методика покликана формувати й розвивати навички читання в дітей молодшого шкільного віку. Такі навички готують дитину для подальшого навчання, сприяють розвитку та формуванню мовної особистості школярів. А це і є основною метою уроків читання в початковій школі – формування в учнів першооснов самостійної читацької діяльності, виховання особистості дитини засобами художніх та науково-пізнавальних творів та розвиток мовленнєвих навичок.

№1	А	О	У	И	І	Е
М	МА	МО	МУ	МИ	МІ	МЕ
Н	НА	НО	НУ	НИ	НІ	НЕ
В	ВА	ВО	ВУ	ВИ	ВІ	ВЕ
Л	ЛА	ЛО	ЛУ	ЛИ	ЛІ	ЛЕ
С	СА	СО	СУ	СИ	СІ	СЕ
К	КА	КО	КУ	КИ	КІ	КЕ
П	ПА	ПО	ПУ	ПИ	ПІ	ПЕ
Р	РА	РО	РУ	РИ	РІ	РЕ
Т	ТА	ТО	ТУ	ТИ	ТІ	ТЕ
Д	ДА	ДО	ДУ	ДИ	ДІ	ДЕ
З	ЗА	ЗО	ЗУ	ЗИ	ЗІ	ЗЕ
Б	БА	БО	БУ	БИ	БІ	БЕ
Г	ГА	ГО	ГУ	ГИ	ГІ	ГЕ
Ґ	ҐА	ҐО	ҐУ	ҐИ	ҐІ	ҐЕ
Ч	ЧА	ЧО	ЧУ	ЧИ	ЧІ	ЧЕ
Х	ХА	ХО	ХУ	ХИ	ХІ	ХЕ
Ж	ЖА	ЖО	ЖУ	ЖИ	ЖІ	ЖЕ
Ш	ША	ШО	ШУ	ШИ	ШІ	ШЕ
Ц	ЦА	ЦО	ЦУ	ЦИ	ЦІ	ЦЕ
Щ	ЩА	ЩО	ЩУ	ЩИ	ЩІ	ЩЕ
Ф	ФА	ФО	ФУ	ФИ	ФІ	ФЕ
ДЗ	ДЗА	ДЗО	ДЗУ	ДЗИ	ДЗІ	ДЗЕ
ДЖ	ДЖА	ДЖО	ДЖУ	ДЖИ	ДЖІ	ДЖЕ

№2	А	Я	У	Ю	Е	Є	І	Ї	
Н	НА АН	НЯ ЯН	НУ УН	НЮ ЮН	НЕ ЕН	НЄ ЄН	НІ ІН	ЇН	Н
Л	ЛА АЛ	ЛЯ ЯЛ	ЛУ УЛ	ЛЮ ЮЛ	ЛЕ ЕЛ	ЛЄ ЄЛ	ЛІ ІЛ	ЇЛ	Л
С	СА АС	СЯ ЯС	СУ УС	СЮ ЮС	СЕ ЕС	СЄ ЄС	СІ ІС	ЇС	С
Р	РА АР	РЯ ЯР	РУ УР	РЮ ЮР	РЕ ЕР	РЄ ЄР	РІ ІР	ЇР	Р
Т	ТА АТ	ТЯ ЯТ	ТУ УТ	ТЮ ЮТ	ТЕ ЕТ	ТЄ ЄТ	ТІ ІТ	ЇТ	Т
Д	ДА АД	ДЯ ЯД	ДУ УД	ДЮ ЮД	ДЕ ЕД	ДЄ ЄД	ДІ ІД	ЇД	Д
З	ЗА АЗ	ЗЯ ЯЗ	ЗУ УЗ	ЗЮ ЮЗ	ЗЕ ЕЗ	ЗЄ ЄЗ	ЗІ ІЗ	ЇЗ	З
Ц	ЦА АЦ	ЦЯ ЯЦ	ЦУ УЦ	ЦЮ ЮЦ	ЦЕ ЕЦ	ЦЄ ЄЦ	ЦІ ІЦ	ЇЦ	Ц
ДЗ	ДЗА АДЗ	ДЗЯ ЯДЗ	ДЗУ УДЗ	ДЗЮ ЮДЗ	ДЗЕ ЕДЗ	ДЗЄ ЄДЗ	ДЗІ ІДЗ	ЇДЗ	ДЗ

№3	А	О	У	И	І	Е	Я	Ю	Є
КВ	КВА	КВО	КВУ	КВИ	КВІ	КВЕ			
КЛ	КЛА	КЛО	КЛУ	КЛИ	КЛІ	КЛЕ	КЛЯ	КЛЮ	
КМ	КМА	КМО	КМУ	КМИ	КМІ	КМЕ			
КН	КНА	КНО	КНУ	КНИ	КНІ	КНЕ	КНЯ	КНЮ	КНС
КР	КРА	КРО	КРУ	КРИ	КРІ	КРЕ			
РВ	РВА	РВО	РВУ	РВИ	РВІ	РВЕ			
ТВ	ТВА	ТВО	ТВУ	ТВИ	ТВІ	ТВЕ			
ТК	ТКА	ТКО	ТКУ	ТКИ	ТКІ	ТКЕ			
ТЛ	ТЛА	ТЛО	ТЛУ	ТЛИ	ТЛІ	ТЛЕ	ТЛЯ	ТЛЮ	
ТН	ТНА	ТНО	ТНУ	ТНИ	ТНІ	ТНЕ	ТНЯ	ТНЮ	ТНС
ТР	ТРА	ТРО	ТРУ	ТРИ	ТРІ	ТРЕ	ТРЯ	ТРЮ	
ПЛ	ПЛА	ПЛО	ПЛУ	ПЛИ	ПЛІ	ПЛЕ	ПЛЯ	ПЛЮ	
ПР	ПРА	ПРО	ПРУ	ПРИ	ПРІ	ПРЕ	ПРЯ	ПРЮ	
ПТ	ПТА	ПТО	ПТУ	ПТИ	ПТІ	ПТЕ	ПТЯ	ПТЮ	
ПШ	ПША	ПШО	ПШУ	ПШИ	ПШІ	ПШЕ			
ВГ	ВГА	ВГО	ВГУ	ВГИ	ВГІ	ВГЕ			
ВД	ВДА	ВДО	ВДУ	ВДИ	ВДІ	ВДЕ	ВДЯ	ВДЮ	
ВЖ	ВЖА	ВЖО	ВЖУ	ВЖИ	ВЖІ	ВЖЕ			
ВЛ	ВЛА	ВЛО	ВЛУ	ВЛИ	ВЛІ	ВЛЕ	ВЛЯ	ВЛЮ	
ВМ	ВМА	ВМО	ВМУ	ВМИ	ВМІ	ВМЕ			
ВН	ВНА	ВНО	ВНУ	ВНИ	ВНІ	ВНЕ	ВНЯ	ВНЮ	ВНС
ВР	ВРА	ВРО	ВРУ	ВРИ	ВРІ	ВРЕ	ВРЯ	ВРЮ	
ВХ	ВХА	ВХО	ВХУ	ВХИ	ВХІ	ВХЕ			
ВЧ	ВЧА	ВЧО	ВЧУ	ВЧИ	ВЧІ	ВЧЕ			
ВШ	ВША	ВШО	ВШУ	ВШИ	ВШІ	ВШЕ			

№4	А	О	У	И	І	Е
ВБР	ВБРА	ВБРО	ВБРУ	ВБРИ	ВБРІ	ВБРЕ
ВЗД	ВЗДА	ВЗДО	ВЗДУ	ВЗДИ	ВЗДІ	ВЗДЕ
ВКЛ	ВКЛА	ВКЛО	ВКЛУ	ВКЛИ	ВКЛІ	ВКЛЕ
ВПР	ВПРА	ВПРО	ВПРУ	ВПРИ	ВПРІ	ВПРЕ
ВСМ	ВСМА	ВСМО	ВСМУ	ВСМИ	ВСМІ	ВСМЕ
ВСТ	ВСТА	ВСТО	ВСТУ	ВСТИ	ВСТІ	ВСТЕ
ВТР	ВТРА	ВТРО	ВТРУ	ВТРИ	ВТРІ	ВТРЕ
ЗБР	ЗБРА	ЗБРО	ЗБРУ	ЗБРИ	ЗБРІ	ЗБРЕ
ЗДР	ЗДРА	ЗДРО	ЗДРУ	ЗДРИ	ЗДРІ	ЗДРЕ
СКЛ	СКЛА	СКЛО	СКЛУ	СКЛИ	СКЛІ	СКЛЕ
СКР	СКРА	СКРО	СКРУ	СКРИ	СКРІ	СКРЕ
СПР	СПРА	СПРО	СПРУ	СПРИ	СПРІ	СПРЕ
СТР	СТРА	СТРО	СТРУ	СТРИ	СТРІ	СТРЕ
ШКР	ШКРА	ШКРО	ШКРУ	ШКРИ	ШКРІ	ШКРЕ
НТР	НТРА	НТРО	НТРУ	НТРИ	НТРІ	НТРЕ